

Visions del País

Violeta Tena

«Ens va doldre, clar que ens va doldre. Però, i tu, què hagueres fet?». M'ho preguntava fa vora quatre anys una dona d'una seixantena d'anys, a qui acompanyaven filla i gendre, en el menjador de casa seua. La conversa tenia lloc a Cabanes, un petit poble del litoral de Castelló tocant per la bogeria del totxo. Aquí, com a pocs altres punts del territori valencià, un projecte urbanístic —en aquest cas, Marina d'Or— havia revalorat el preu del sòl fins deixar-lo en xifres inimaginables. Del que es tractava era de desenvolupar, a la vora de la Mediterrània, una urbanització de proporcions gegantines, amb hotels temàtics, xalets adossats, edificis d'apartaments, pistes d'esquí artificials i tota mena d'artefactes recreatius. La *Ciudad de Vacaciones*, ho resumien als anuncis de la premsa i la televisió a nivell de tot l'estat. La conseqüència de tan magna obra fou immediata per als qui eren propietaris d'unes parcel·les que varen mutar de rústiques a urbanitzables. El preu de la terra és multiplicà. La llegenda, certa o no però força versemblant, explica que homes amb maletí anaven a les llars dels propietaris

i allà mateix tancaven un pacte que no feia més que alimentar la voràgine especulativa. Hi hagué qui s'embutxacà 100 milions de les antigues pessetes i hi hagué qui duplicà eixa quantitat. Uns pocs foren batejats com els *milmi*, això és els *milmil·lionaris*.

El de Cabanes és un exemple com tants altres que podríem trobar al litoral de casa nostra —i no només al litoral, caldria afegir-hi. En el període que va de 1999 a 2007, els valencians ens vàrem acostumar a un urbanisme de barra lliure. A falta d'estratègia territorial es va entregar un xec en blanc a promotors i especuladors per tal que feren amb el sòl allò que els vinguera de gust. Es planificà, s'urbanitzà i es va executar l'ordenació del territori seguint els paràmetres de la iniciativa privada. L'especulació amb el sòl esdevingué una forma d'enriquiment ràpida i una font d'atracció de capitals, alguns procedents de la pròpia rajola, altres procedents d'altres sectors, més productius a llarg termini però menys rendibles a curt. El frenesí urbanitzador va comptar amb la complicitat del gruix dels ajuntaments del país, que trobaren en la rajola una forma ràpida i a primera vista innòcua i eficaç de compensar l'esquifit sistema de finançament local. Consistoris que abans havien tingut problemes per quadrar els comptes van veure com la partida d'ingressos es multiplicava per dos. A milers de metres qua-

Violeta Tena (Vilafranca, els Ports, 1982) és periodista de la revista *El Temps* des de 2005. A *L'Espill* 23 (2006), dins del dossier «L'assalt al territori», va publicar l'article «Una elit a colp de paleta».

drats que abans estaven «ociosos» els responsables municipals els van posar a «treballar» amb una simple requalificació. Allà on els plans generals d'ordenació urbana especificaven un «no urbanitzable» s'escrigué –*vejats miracle!*– un «urbanitzable», en una transformació que al capdavant no feia més que legitimar la voracitat de la rajola i consolidar la prioritat atorgada als interessos privats sobre els públics. La promesa d'una revalorització perpètua tot ho justificava. «Els valencians no estàvem tan bé des del Segle d'Or», ens deien des dels altaveus oficials.

L'herència que aquest procés de dilapidació del territori, enriquiment efímer i discursos superlatius ha tingut sobre el conjunt de la societat valenciana encara no es pot mesurar en tota la seua magnitud. Amb tot, els quatre anys que han passat des de l'esclat de la bombolla immobiliària és ja temps suficient per esbossar algunes conseqüències. Unes poques són ben visibles, alhora que quantificables. És el cas de la transformació en el parc d'habitatges al territori valencià. Si bé el creixement demogràfic podria haver justificat l'increment en el parc d'habitatges (al cap i a la fi, de 1996 a 2007 vam passar de poc més de 4 milions d'habitants a 4,8), les estadístiques mostren un augment elefantíac que no es pot justificar amb cap coartada demogràfica.

Un repàs a les dades sobre les quals treballen els experts ens en dona fe. Així, mentre l'any 1996 el número d'habitatges iniciats va ser de 24.260, l'any 2006 la xifra va arribar fins les 99.029 unitats. Durant aquest període, 786.674 habitatges nous de trinka van veure la llum a casa nostra. Si anem una miqueta més enllà i dividim el nombre de nous habitants pel nombre de nous habitatges, el resultat és

que a cada nouvingut li correspon estrenar un habitatge (0,924, per ser exactes). A l'estat espanyol, les estadístiques ens diuen que es compta amb una residència per cada dos habitants, mentre que la mitjana de la UE-15 és de 0,85 per cada dos habitants. A hores d'ara, a tot el País Valencià, hi ha 133.023 habitatges que busquen comprador.

L'altra conseqüència visible del procés urbanitzador n'ha estat la depredació del paisatge. D'una banda, els nuclis urbans consolidats han augmentat la seua superfície. D'una altra, i el que resulta més preocupant, el model d'urbanisme concentrat típicament mediterrani ha deixat pas a un model dispers que persegueix donar satisfacció a la demanda de segones residències. Pràcticament cap municipi del litoral se n'ha quedat al marge. El resultat és una ocupació extensiva del sòl –amb tot el que això comporta en termes d'erosió i d'interferència sobre els processos naturals de la terra– i la consolidació d'un model molt ineficient des del punt de vista energètic. El model de baixa densitat que s'ha conreat sense mesura a casa nostra durant l'últim lustre ens condemna a utilitzar més asfalt, més ciment, més aigua i més benzina –elements aquests dos últims dels quals, per cert, no anem gens sobrats–, a ocupar més sòl per a menys gent. Ens condemna, en definitiva, a ser més ineficients des del punt de vista de la utilització dels recursos. El nivell de desori assolit és tal que ha acabat per fer bo el «model Benidorm». Entre apartament o bungalow, diuen els qui en saben d'urbanisme, millor (menys nociu ecològicament) un apartament.

EL FRACÀS INVISIBLE

Les conseqüències sobre el parc residencial i el paisatge són doncs ben visibles i fins i tot quantificables. Més complicat de mesurar resulta l'efecte que la bombolla immobiliària –amb tot el que comporta des del punt de vista de l'ordenació del territori, però també des de l'òptica de l'enriquiment fàcil i ràpid– ha tingut sobre els discursos i les formes de fer, tant en l'àmbit públic com en el privat. El període que deixem enrere ha contribuït poc o no res a capacitar-nos per als reptes del futur i, el que és pitjor, ha fet disminuir el compromís cívic envers els afers públics. La màxima liberal de *laissez faire, laissez passer* ha impregnat amples capes de la població que renuncien a exercir el seu paper de ciutadans vigilants de la cosa pública i de la salut democràtica.

Anem, però, a pams. Una de les conseqüències més greus que, a llarg termini, tindrà la bombolla immobiliària està relacionada amb la incapacitat per a dotar-nos de les ferramentes necessàries per afrontar un futur globalitzat i, consegüentment, molt més competitiu. Les classes dirigents del país –i en això em refereixo a la política, però també a l'econòmica, amb honroses excepcions– han estat incapaces d'aprofitar el cicle econòmic expansiu per abordar el necessari canvi de model productiu. Les plusvàlues que l'activitat immobiliària va generar s'han malbaratat en projectes sumptuosos o, simplement, a continuar fent la boca del forat més i més gran per acabar caient-hi a dins. La feina que s'ha deixat de fer, en termes de modernització d'infraestructures, de diversificació econòmica, d'optimització en els models de gestió, d'inversió en sectors econòmics d'alta tecnologia, d'internacionalització...

ja ens està passant factura i ens situa en un escenari ple d'incerteses de cara als pròxims decennis. El temps de disparar amb pólvora de rei s'ha acabat i la realitat, tossuda, ens resitua allà on realment estem.

Alguns indicadors, en aquest sentit, resulten especialment clarificadors: ara com ara, el País Valencià no avança, sinó que retrocedeix. Així ho apuntava recentment la memòria anual del Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana corresponent a 2010, que explicitava que el País Valencià s'allunya de la convergència amb Europa. Segons aquest organisme, ens situem a 16,4 punts de convergir amb la Unió Europea (en un índex de 100). No és menys significatiu que la pèrdua de posicions siga continuada des de 2006. En aquest període, la convergència del País Valencià amb els socis comunitaris ha passat del 86,4% al 83,58% el 2010. Molt lluny queden territoris com País Basc (127,89), Navarra (122,45), Madrid (122,37) o Catalunya (110,48). A això cal afegir-hi unes xifres d'atur molt per sobre del mig milió de persones. De l'any 2003 a 2011 hem passat d'un 11,3% de la població desocupada a una xifra per damunt del 20%.

¿Disposa el País Valencià de la capacitat endògena per revertir aquesta situació? Resulta difícil de respondre taxativament en un sentit o un altre però, sens dubte, existeixen elements que no inviten gaire a l'optimisme. Un d'ells és el referit a la matèria grisa de les generacions del futur. El període de *boom* immobiliari va contagiar la cultura dels diners fàcils a àmplies capes de la població i, de manera particular, a una part de jovent que va deixar de considerar la formació com un vehicle d'ascens social, amb tot el que això duu implícit. Com apunta el sociòleg José Miguel Iribas, en

un argument que fa vàlid tant per a la població com per a l'àmbit de la política, «la cultura de l'esforç, del llarg termini, de la programació seriosa, de l'esforç continuat... ha estat substituïda per una visió irreflexiva i a molt curt termini». La conseqüència, en l'àmbit de l'educació, n'ha estat el descrèdit de la formació i el consegüent abandonament dels estudis per part de joves que eren cridats a ocupar els milers de llocs de treball precaris que durant aquesta etapa es van generar en l'àmbit dels serveis i la construcció. Segons dades de la Conselleria d'Educació, en l'última dècada 160.000 joves han abandonat els estudis sense el títol de graduat. L'any 2008, quan la bombolla començava a desinflar-se, el 38,2% de la població entre 20 i 24 anys no tenia el graduat d'Educació Secundària Obligatoria, xifra que situa el País Valencià com la tercera començant per la cua entre les 17 autonomies. Per a Agnès Noguera, consellera delegada de la societat d'inversions Libertas 7 i representant d'una de les més importants nissagues empresarials valencianes, aquestes xifres «tenen tantes conseqüències greus per a les persones com per al conjunt de la societat». Si bé Noguera opina que, en aquests moments «hi ha molts joves amb una millor formació en comparació amb la que han tingut les generacions anteriors», el fracàs i l'abandonament escolar «perjudiquen l'objectiu de canviar de model productiu».

Per altra banda, el desgovern del territori ha provocat ferides profundes sobre la qualitat democràtica del nostre país. Alcaldes acusats d'enriquir-se a costa de comissions, constructors que disposen d'informació privilegiada, concursos públics amanyats, col·lusió d'interessos... tot plegat s'ha escampat com una taca d'oli. L'aparició de casos de corrupció al voltant de l'activitat

urbanística i dels projectes singulars han esdevingut ben habituals, fins el punt d'haver estat naturalitzats com una conseqüència lògica del propi procés. La corrupció, és cert, és consubstancial a la majoria dels sistemes polítics —potser perquè també és consubstancial a la pròpia condició humana— però la naturalitat amb què a casa nostra es viu aquest fenomen no deixa de ser preocupant. Al cap i a la fi, la tolerància social envers la corrupció és un problema que apunta a una falta de compromís cívic amb el sistema democràtic i a un dèficit de cultura democràtica.

L'absència d'una resposta contundent contra els comportaments il·lícits (el 15-M podria haver estat una reacció, però ha perdut força tal com ha anat passant el temps) demostra que aquesta mena d'actituds i comportaments gaudeixen d'una complicitat social que és símptoma d'alguna cosa. Agnès Noguera, lamenta, en aquest sentit, l'actitud «apàtica» dels valencians. «Es diria que la qualificació tòpica del 'semenfotisme' és certa. No hi ha reaccions contundents a les barbaritats que es produeixen, com ara la degradació moral i política», afirma Noguera, qui no s'està d'esbossar alguna crítica a aquells empresaris que es van pujar al carro de l'especulació sense pensar en el futur. «Si es vol fer empresa i no només negocis, la missió de guanyar valor té límits, el de la supervivència de l'organització a llarg termini. És difícil que una empresa perdure si no respecta la llei, entre altres moltes coses», apunta, alhora que lamenta la «poca cultura empresarial, a més de política i moral» que desemboca en «tolerància envers la corrupció». Per al professor de Sociologia de la Universitat de València Rafael Xambó assistim a una consolidació d'actituds que poden esdevenir una «plaga moral». «És

evident –apunta– que ha circulat molt de bitllet de 500 euros per les clavegueres dels ajuntaments, les constructores, les conselleries i alguns partits polítics. (...) Costarà recuperar-se de tanta mala pràctica. La desmoralització és total si no es prenen mesures exemplars».

Carlos Gómez Gil, professor d'Economia de la Universitat d'Alacant, va una mica més enllà i dona per fet que aquesta «solsida moral» ja s'ha produït i forma part d'una realitat més ampla on intervenen «administracions que gasten milions i milions d'euros en espectacles de massa vulgars; en televisions públiques convertides en monuments a la vulgaritat...». En opinió d'aquest expert en temes d'immigració, la tolerància amb la corrupció «evidencia un grau de deteriorament moral també en el conjunt de la societat valenciana. Aquesta societat s'ha destacat pels seus alts nivells d'economia submergida, de frau empresarials, d'alta presència de clubs de prostitució, de consum de drogues, d'empreses clandestines i abusos sobre immigrants, alhora que som la comunitat amb majors taxes d'abandonament escolar i de fracàs educatiu. Davant de tot això, des dels poders polítics i institucionals no s'ha treballat en un rearmament moral, en donar valor a la cultura, a l'educació, a l'esforç, a uns comportaments ètics escrupolosos. El que s'ha fet és just el contrari». No tots, però, es miren la realitat amb tant d'escepticisme. Per a Ferran Villalonga, excònsol d'Espanya a Nova York, els valencians «no toleren la corrupció» i si no la penalitzen políticament és «perquè es manté el sistema de llistes tancades, que obliga a votar als partits». «Els valencians no volen corrupció. En tot cas, és la justícia qui ha d'actuar amb contundència per acabar amb ella», assegura.

El catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de València, Joan Romero, s'ho mira amb uns altres ulls. Qui fóra secretari general dels socialistes valencians entre 1997 i 1999 opina que per a entendre l'actual situació cal tenir en compte que «la bombolla especulativa es va desenvolupar en un context d'ampli suport social». I és que «durant el període que va de 1999 a 2007 l'actitud envers el model d'ordenació –o, millor dit, de desordenació– del territori fou gairebé reverencial. Com ja havia passat uns anys abans amb la campanya a favor del Pla Hidrològic Nacional, la classe política i empresarial s'atrinxeraren en el paradigma del creixement infinit de la construcció. A base d'esbombar els beneficis econòmics (al cap i a la fi, generava ocupació i revaloritzava l'habitatge d'aquell que n'era propietari) i d'amagar-ne els efectes nocius, es va generar un ampli consens social. La construcció era una mena de nou Eldorado. Les advertències del Parlament Europeu al voltant de la legislació urbanística valenciana –cal no oblidar-ho– foren contestades pels representants polítics, la classe empresarial i els mitjans de comunicació conservadors d'una manera tan ferotge com visceral. Fou així que es crearen corrents d'opinió molt forts en favor de l'activitat immobiliària. En part per inèrcia, en part per convicció, el gruix de la societat participà d'una mena d'embogiment col·lectiu en què la dissidència era acusada d'anar en contra del progrés. Als professors universitaris que utilitzaren els arguments i la raó per mostrar els clivells del model, se'ls titllà poc menys que de malastrucs, de gent que volia amargar la festa; als grups en defensa del territori, que sortiren al carrer per denunciar els abusos, directament se'ls penjà el cartell *d'enemics del progrés*».

El catedràtic Joan Romero fou, com altres col·legues de disciplina, un dels qui advertí de la inconsistència del model. Segons aquest expert, paral·lelament al procés de desori urbanístic es va produir la «captura de l'estat», això és que «els governs locals i autonòmics tot sovint van seguir la iniciativa dels promotors i no a la inversa, com ha de ser en democràcia». «Quan les institucions formals són permeables a processos de 'captura' de polítiques, quan falla la cultura, quan hi ha escassa densitat en la societat civil, quan la democràcia no ha arrelat ni ha madurat de forma plena, és més fàcil que proliferen episodis de corrupció difusa i que la qualitat de la democràcia es ressentisca greument», apunta Romero, per a qui, de cara al futur, «el nostre major repte col·lectiu segueix situant-se en el pla de la cultura social, política i institucional, intangibles essencials que són els únics que permeten bastir edificis democràtics amb substrat moral i fonaments sòlids basats en l'ètica pública i privada».

Hi ha possibilitats de regeneració? José Miguel Iribas no és massa optimista en aquest punt. Al seu parer, la connivència entre poders públics i societat civil impedeix el sorgiment al si d'aquesta d'un moviment de contestació contundent i punitiu. «La font de beneficis més important durant l'etapa de boom ha estat lligada a la venda de territori, bàsicament, la qual cosa ha comportat un deteriorament paisatgístic i de recursos molt important. I en això tothom hi ha estat còmplice, tot assumint sense embuts la pèrdua d'espais de qualitat. Es parla molt de la corrupció econòmica, però igualment greu em sembla la corrupció territorial», opina aquest sociòleg especialitzat en urbanisme. I conclou: «Tot plegat em fa dubtar que una ciutadania que ha acceptat tot

això tinga capacitat de regeneració moral i, consegüentment, capacitat per demanar responsabilitats a la classe política».

A més, recorda Iribas, aquesta ha estat una etapa marcada pel «providencialisme», això és per les grans obres i esdeveniments, «projectes singulars i urgents sense fiscalització administrativa i pressupostària adequada i diligent, amb els marges que això deixa per a les irregularitats». Tanmateix, els grans esdeveniments continuen gaudint d'un ampli suport entre la majoria de la població, per bé que la rendibilitat d'aquest model de progrés ha quedat en entredit. Recentment, una enquesta publicada per la Universitat de València i realitzada per encàrrec de l'Ajuntament de València assenyalava que el 84% dels ciutadans de València ciutat (en una mostra de 800 enquestats) consideren que en línies generals beneficïen la ciutat. A més, un 81% valora positivament que es fomenti la ciutat com a seu d'esdeveniments, mentre que dos de cada tres opinen que milloren les infraestructures de transport i d'instal·lacions esportives i contribueixen a generar ocupació. Tot plegat, apunta a la legitimació del model «providencialista», de què parlava Iribas, per part de la societat valenciana.

Urbanisme i grans esdeveniments; grans esdeveniments i urbanisme. Són els dos grans eixos sobre els què s'ha sostingut el model valencià i que fins ara han donat bons rèdits a qui n'ha estat impulsor i empara. El govern del PP, especialment en les tres últimes legislatures, va renunciar a proposar un model productiu amb criteris de llarg termini i va confiar, en canvi, el desenvolupament econòmic a l'activitat immobiliària i la política dels events exorbitants, tot ignorant, com apunta José Miguel Iribas, que «teníem deficiències estructurals que no

es canvien amb la Fórmula 1». El resultat fou, almenys temporalment, la convicció d'un creixement generalitzat de la riquesa entre àmplies capes de la població, gràcies sobretot a la creació de milers de llocs de treball. L'entrada d'ingressos frescos a les llars i el recurs a l'endeutament varen donar accés a les classes mitjanes i mitjanes-baixes a àmbits de consum fins aleshores restringits a capes altes de la població.

PARLEM DE PARTITS

Ara, però, l'efecte il·lusori de riquesa s'ha esvaït alhora que es confirmava l'esclat de la bombolla immobiliària. El descrèdit del model, però, no ha tingut conseqüències contundents sobre els resultats electorals i si bé és cert que el PP, principal valedor del model, ha patit una minva de vot, no ho és menys que ha aconseguit revalidar la majoria absoluta sense entrebancs en les darreres eleccions autonòmiques. L'absència d'una estratègia solvent a llarg termini en l'àmbit del País Valencià que ha posat de manifest la crisi, així com els comportaments irregulars, no han tingut cap penalització contundent per part dels electors. «El PP –apunta Carlos Gómez Gil– ha desplegat un model econòmic vinculat a l'espectacularitat de masses i a la idea que els processos urbanitzadors massius repercutirien a la llarga en el conjunt de la societat, bé per la possibilitat de rendibilitzar a curt termini terrenys i propietats, o bé perquè permetrien treballar al servei d'una economia profundament especulativa». Així les coses, «la societat valenciana ha votat majoritàriament a la marca que considera més solvent per als seus interessos, el PP, ja que no hi ha una altra que li faça ombra».

Per a Ferran Villalonga, que fou conseller de Cultura durant el primer govern del PP amb Eduardo Zaplana, l'adscripció ideològica d'una majoria dels electors als postulats conservadors s'entén en relació amb el propi tarannà dels valencians. «Els valencians són de centre, molt mediterranis, aspiren a ser feliços, a tirar endavant, a progressar, ... al partit que els garantezca tot això, el votaran».

Per la seua banda, Joan Romero i José Miguel Iribas consideren que una de les raons –entre altres– que expliquen l'hegemonia de la dreta és la patrimonialització del relat victimista enfront de Madrid. D'aquesta manera, la presència dels socialistes a la Moncloa ha estat una molt bona coartada per tal de traslladar les responsabilitats i les culpes pròpies cap a l'acció del govern socialista. «Ara diuen que tota la responsabilitat és de Madrid, tot ignorant que són ells qui van donar mànega ampla a la bogeria immobiliària. D'aquesta manera, ells apareixen com si no tingueren cap culpa. I la gent se'ls creu!», analitza Iribas. «En el relat del PP han fet creure als valencians –insisteix Romero– que la culpa dels mals dels valencians és del govern central. La gent no comprèn que, una part dels problemes que ara tenim són deguts a la pèssima gestió que durant aquesta etapa ha fet el govern autonòmic».

En aquesta situació, el principal partit de l'oposició troba múltiples problemes per articular un discurs nítid i diferenciat dels conservadors. Els socialistes valencians, segons coincideixen a apuntar la major part de les persones que hem entrevistat per elaborar aquest article, tenen dificultats per fer-se escoltar enfront de la dreta i per situar-se al marge d'algunes idees força que durant l'etapa de boom econòmic el PP ha

solidificat entre l'opinió pública. La por de perdre el favor d'unes classes mitjanes-baixes que en el passat els donaren suport però que ara s'havien beneficiat del miratge de l'enriquiment ràpid ha dut el PSPV-PSOE, com apunta el sociòleg Carlos Gómez-Gil, «no només a no desmuntar la falsedat d'un paradís inexistent, sinó a alimentar aquest discurs». El PSPV-PSOE necessita, en opinió d'aquest professor de la Universitat d'Alacant, «una autèntica refundació ideològica i una inequívoca regeneració moral, sense matisos, de manera que pugua tornar a alinear-se amb els valors d'una esquerra moderna i avançada de la qual s'ha desvinculat (...)». Per tot això, el PSPV-PSOE ha de trencar de manera meridiana amb eixa equidistància en els comportaments morals i polítics amb què sovint s'ha situat respecte del PP». Els socialistes, conclou, «no disposen d'un relat ideològic coherent amb les profundes transformacions que s'han esdevingut en la societat valenciana».

En la mateixa línia apunta Joan Romero. Qui fóra transitòriament màxim responsable dels socialistes valencians opina que no han estat capaços d'enviar un missatge nítid per guanyar-se la confiança de determinades classes socials que, com ara les classes mitjanes urbanes, puguen trobar en ells una alternativa de govern enfront dels conservadors. El «bloc social de progrés» que en els 80 els va donar suport s'ha diluït, en part degut al propi canvi social ocorregut a tota Europa, i els socialistes no han sigut capaços de trobar una alternativa. Per contra «llancen missatges que els fan aparèixer com un partit endogàmic i on no preval la meritocràcia». «El PSPV-PSOE ha enderrocat tots els ponts que podien existir entre la societat i ells –lamentava Romero– i envia missatges equívocs cap a sectors qua-

lificats que estan atents als comportaments polítics. Darrerament hem tingut alguns exemples molt simbòlics: un a l'hora de decidir les persones que enviaven al Consell Valencià de Cultura, més atenent a les necessitats del partit que no a la qualitat dels candidats; l'altre a l'hora de confeccionar les llistes a les eleccions generals».

De moment, i a l'espera que el PSPV-PSOE definesca l'essència i la pell amb què es vol presentar davant el seu electorat potencial de cara als pròxims anys, partits alternatius han guanyat espai a costa dels socialistes. Així ha passat amb la Coalició Compromís, que ha estat la principal beneficiada de la indefinició dels del puny i la rosa. La coalició que formaven Bloc, Iniciativa i els Verds va assolir en les passades eleccions autonòmiques un 7% dels vots, tot esdevenint la tercera força del país, tant a nivell autonòmic com municipal. I, fet molt significatiu, un 9% a la ciutat de València. Amb una intensa campanya de mobilització a través de la xarxa, Compromís ha aconseguit penetrar en les capes socials mitjanes de l'àmbit urbà i han atret sufragis de votants socialistes descontents. Ara resta per saber si Compromís serà flor d'un dia o si, per contra, esdevindrà una mena de BNG a la valenciana. En opinió del sociòleg Rafael Xambó, la clau estarà en continuar treballant bé i no caure en els paranyes institucionals i els afalacs. «Crec que pot continuar creixent a costa dels socialistes, cada vegada més autistes», opina.

Per a Carlos Gómez Gil, Compromís ha tingut la virtut de «compondre aliances polítiques i socials entre sectors orfes de representació». «L'ascens de Compromís reflecteix ben clarament els límits dels partits tradicionals i la necessitat de trobar noves respostes a unes demandes polítiques

insatisfetes entre una part de l'electorat progressista». Amb tot, la coalició té encara camí per fer. La seua condició d'amalgama nacionalista on conviuen partits declaradament d'esquerres i d'altres amb un perfil ideològic menys nítid fa aparèixer Compromís com un conjunt que en el futur podria tenir dificultats d'articulació. Siga com siga, el seu ascens com a tercera força del País Valencià sembla ser un primer avís de la ciutadania contra determinades formes de fer política i de gestionar la cosa pública. El temps dirà si tot plegat no és més que un episodi o si, per contra, representa el preludi d'una conscienciació cívica més profunda i duradora. ▢

REFERÈNCIES

- AA.DD., *La Comunidad Valenciana en el umbral del siglo XXI. Estrategias de desarrollo económico*, Universitat de València, 2007.
- AZAGRA, Joaquín i Joan ROMERO, *País complex*, Publicacions de la Universitat de València, 2007.
- MUÑOZ, Jordi (ed.), *Ara, País Valencià. Reflexions i experiències de la generació que ve*, Publicacions de la Universitat de València, 2009.
- ROMERO, Joan, «Construcción residencial y gobierno del territorio en España. De la burbuja especulativa a la recesión. Causas y consecuencias», *Cuadernos Geográficos*, núm. 47. Universitat de Granada, 2010.

Els Marges

NÚMERO 95 - TARDOR 2011

Dies de neu
Ichijō Higuchi

Alexandre Plana i la campanya cinematogràfica de *La Publicidad* (1920)
Teresa Iribarren i Donadeu

El primer Monzó i l'altre.
Lectures lineals i lectures tabulars
Margalida Pons

El traspàs de l'Editorial Catalana a Antoni López-Llausàs (1924-1925): context i documents
Manuel Llanas i Ramon Pinyol

Un recorregut –no gaire llarg– per l'onomàstica
Ramon Amigó

Mau! (A propòsit d'Això del català, d'Albert Pla Nualart)
Jordi Pujol i Esteve Valls

INFORMACIÓ I SUBSCRIPCIONS

www.elsmarges.cat
www.lavenc.cat
elsmarges@lavenc.cat
Tel. 93 245 79 21/Fax 93 265 44 16
la revista en format digital a
www.quiosc.cat

Distribució: RBA Libros
www.rballibres.com